

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Leidraad werkbak/ werkplatform

Stappenplan ter bepaling of de
inzet van een werkbak/werk-
platform gerechtvaardigd is

**Leidraad is opgesteld door Aboma in opdracht van
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid**

Directie Gezond en Veilig Werken
Afdeling Veilig Werken

Auteur(s)

J. van Wuijckhuijse
ing. B. van Gruijthuisen

Juni 2020

Copyright © 2020 Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Alle rechten voorbehouden. De informatie in dit document mag niet zonder schriftelijke toestemming van Aboma bv aan derden ter inzage of beschikking worden gesteld. Aan de inhoud van dit document kunnen geen rechten worden ontleend.

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Definities	5
3. Wanneer is de inzet van werkbak / werkplatform aan hijswerktuig toegestaan?	7
4. Flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is	9
4.1 Toelichting flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is	10

1. Inleiding

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is voornemens artikel 7.23d van het Arbeidsomstandighedenbesluit per 1 juli 2020 te wijzigen. Doel van de wijziging is om het onterecht gebruik van werkbakken aan hijswerktuigen die door de fabrikant van de machine niet specifiek geschikt zijn verklaard voor het verplaatsen van personen terug te dringen. Daarnaast wordt de wetgeving gewijzigd met als doel de inzet van speciale werkplatformen beperkt toe te staan onder strenge aanvullende voorwaarden ten behoeve van de veiligheid van werknemers. De voorwaarden dwingen de werkgever gedurende de voorbereidingen tot een scherpe afweging van de noodzaak van de inzet van werkbakken en, indien die inzet toch onvermijdelijk blijkt, te zorgen voor veilige voorzieningen en werkuitvoering.

Om werkgevers hierbij te ondersteunen heeft het ministerie van SZW een leidraad laten ontwikkelen. Het uitgangspunt van de leidraad is dat het hijsen/heffen van werknemers uitsluitend is toegestaan met behulp van special daarvoor bestemde arbeidsmiddelen (artikel 7.18 Arbobesluit). Indien het niet mogelijk is om deze arbeidsmiddelen en/of andere meer geëigende werkmethodes in te zetten, mogen bij wijze van uitzondering niet daarvoor bestemde hijswerktuigen (arbeidsmiddelen) worden ingezet voor het op hoogte brengen van werknemers. Echter alleen indien passende maatregelen zijn genomen om de veiligheid te waarborgen, overeenkomstig artikel 7.23d van het Arbobesluit.

Algemeen kan gesteld worden dat voor het heffend verplaatsen van personen de specifiek daartoe ontworpen arbeidsmiddelen dienen te worden ingezet.

2. Definities

Arbeidsomstandighedenwet

Een Nederlandse wet die regels beschrijft voor werkgevers en werknemers om de gezondheid, de veiligheid en het welzijn van werknemers en zelfstandig ondernemers zo goed mogelijk te waarborgen. Het doel is om ongevallen en ziekten, veroorzaakt door het werk, te voorkomen. Voor de inhoud van de Arbeidsomstandighedenwet zie: <https://wetten.overheid.nl>.

Arbeidsomstandighedenbesluit

Deel van de Nederlandse arbeidsomstandighedenwetgeving. In het Arbobesluit staan concrete regels, ingedeeld naar onderwerp. De voorschriften zijn algemeen geformuleerd. Zij geven aan welk resultaat het arbobeleid moet hebben, maar leggen niet dwingend op hoe dat resultaat bereikt moet worden. Voor de inhoud van het Arbeidsomstandighedenbesluit zie: <https://wetten.overheid.nl>.

Artikel 7.23d

Deel van Nederlandse Arbeidsomstandighedenbesluit. De titel van het artikel is: Toepassing werkbakken en werkplatforms.

Artikel 7.23d is onderdeel van het volgende hoofdstuk:

Hoofdstuk 7. Arbeidsmiddelen en specifieke werkzaamheden

Afdeling 4. Aanvullende voorschriften specifieke arbeidsmiddelen en werkzaamheden

§ 2b. Voorschriften betreffende het gebruik van ter beschikking gestelde arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte

Artikel 7.23d toepassing werkbakken en werkplatforms

Arbeidsmiddelen

Verzamelaam voor alle gereedschappen, apparaten, machines en installaties die op de arbeidsplaats worden toegepast door werknemers bij het verrichten van werkzaamheden.

Werkbak

Een bak waar vanuit arbeid kan worden verricht en die rondom is voorzien van hekwerken waarmee wordt voorkomen dat een persoon op hoogte uit de bak kan klimmen of vallen. Zie Arbeidsomstandighedenbesluit Artikel 7.23d lid 1.

Werkplatform

Een platform waar vanuit arbeid kan worden verricht en dat met uitzondering van één zijde is voorzien van hekwerken of waarvan het hekwerk aan één zijde kan worden geopend ten behoeve van het handmatig laden en/of lossen van goederen en waarbij het valgevaar van een persoon op hoogte vanaf het werkplatform door andere technische gedragsonafhankelijke voorzieningen wordt voorkomen. Zie Arbeidsomstandighedenbesluit Artikel 7.23d lid 1.

Technische gedragsonafhankelijke voorzieningen

Automatisch werkende technische voorziening waardoor het onmogelijk wordt van het werkplatform te klimmen of te vallen.

Meest geëigende werkmethode

De best passende werkmethode met inachtneming van de Arbeidsomstandighedenwet.

Risico-inventarisatie en -evaluatie

- Een inventarisatie van de aanwezige gevaren en van de eventuele reeds genomen risico beperkende maatregelen op het gebied van veiligheid, gezondheid en welzijn, met specifieke aandacht voor werknemers die behoren tot bijzondere categorieën van werknemers;
- Evaluatie van de risico's die aan de gevaren zijn verbonden;
- Prioritering van de risico's;
- Vaststelling welke maatregelen nog minimaal genomen zullen moeten worden; het plan van aanpak. In het plan van aanpak staat hoe de werkgever de nog resterende risico's voor de veiligheid en gezondheid gaat aanpakken en op welke termijn dat gebeurt.

Hijswerktuig

Een werktuig dat door de fabrikant uitsluitend is bestemd en ingericht voor het verplaatsen van goederen.

Hoogwerker

Een verplaatsbaar hefwerktuig wat door de fabrikant is bestemd en ingericht voor het heffend verplaatsen van personen.

Gecertificeerde hogere veiligheidskundige

Een veiligheidskundige als bedoeld in artikel 2.7 van het Arbeidsomstandighedenbesluit, welke in het bezit is van een certificaat van vakbekwaamheid veiligheidskunde dat is afgegeven door onze Minister of een certificerende instelling.

Werkplan

Een schriftelijk document waarin door een gecertificeerde hogere veiligheidskundige geoordeeld en vastgelegd is dat, rekening houdend met de aard en de inrichting van het bouwwerk waar de werkzaamheden zullen worden verricht en de gegeven omgevingsfactoren, geen andere veilige werkwijze mogelijk is. In het werkplan is door de gecertificeerde hogere veiligheidskundige geoordeeld en vastgelegd dat op de locatie waar de werkzaamheden zullen plaatsvinden, de werkzaamheden overeenkomstig het werkplan veilig kunnen worden verricht.

Arbeidshygiëne strategie

Een hiërarchisch stelsel van beheersmaatregelen voor risico's, welke werkgevers moeten volgen om de veiligheid en gezondheid van werknemers te beschermen.

Zie: <https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/arbeidshygiënische-strategie>

3. Wanneer is de inzet van werkbak / werkplatform aan hijswerktuig toegestaan?

Wanneer op hoogte moet worden gewerkt en geen andere meer geëigende arbeidsmiddelen of werkmethoden beschikbaar zijn om die plaatsen veilig te bereiken, kan onder zeer strikte voorwaarden worden gewerkt vanuit een werkbak of werkplatform, die in de haak van een hijswerktuig hangt. Die strikte voorwaarden zijn vastgesteld omdat een hijswerktuig in vrijwel alle gevallen door de fabrikant uitsluitend is ingericht voor het verplaatsen van goederen en niet voor het verplaatsen van personen. De belangrijkste gevaren bij de inzet van een werkbak of werkplatform zijn valgevaar, het gevaar voor beklemd raken van personen en het gevaar van omvallen van het hijswerktuig. De tijd begrenzen voorwaarden voor de inzet van een werkbak aan een hijswerktuig worden met de wijziging van het Arbobesluit per 1 juli 2020 weggenomen. Waarbij de uitvoeringsvoorwaarden zijn aangescherpt. Hieronder worden de definities van werkbak en werkplatform weergegeven, zoals vermeld in het Arbobesluit 7.23d.

Werkbak

Een bak waar vanuit arbeid kan worden verricht en die rondom is voorzien van hekwerken waarmee wordt voorkomen dat een persoon op hoogte uit de bak kan klimmen of vallen.

Werkplatform

Een platform waar vanuit arbeid kan worden verricht en dat met uitzondering van één zijde is voorzien van hekwerken of waarvan het hekwerk aan een zijde kan worden geopend ten behoeve van het handmatig laden en/of lossen van goederen en waarbij het valgevaar van een persoon op hoogte vanaf het werkplatform door andere technische gedragsonafhankelijke voorzieningen wordt voorkomen.

Normen en regels

Per 1 juli 2020 vervalt de uitzondering op de inzet van een werkbak gemonteerd op een hefwerktuig welke door de fabrikant is ingericht voor het verplaatsen van goederen en niet aanvullend voor het tevens heffend verplaatsen van personen. Voor werkzaamheden op hoogte met behulp van een hefwerktuig moet een hefwerktuig worden ingezet welke door de fabrikant is bestemd en is ingericht voor het op hoogte brengen van personen, bijvoorbeeld een 'officiële' hoogwerker.

De inzet van een werkbak opgehangen aan de haak van een hijswerktuig wordt verruimd doordat de tijd beperkende voorwaarden komen te vervallen. Tevens is de toepassing van een werkplatform toegevoegd. Echter voor de uitvoering van de toepassing worden striktere voorwaarden gesteld dan voorheen.

Voordat met de werkzaamheden wordt begonnen moet aan alle van de volgende voorwaarden worden voldaan.

- Er moet een schriftelijk werkplan worden opgesteld.
- Dit schriftelijk werkplan moet door een gecertificeerde hogere veiligheidskundige worden beoordeeld en in orde worden bevonden.
- In dit schriftelijk werkplan moet geoordeeld en vastgelegd zijn dat geen andere veilige werkwijze mogelijk is waarbij rekening is gehouden met de aard en de inrichting van het bouwwerk en de omgevingsfactoren.
- In dit schriftelijk werkplan moet door die veiligheidskundige geoordeeld en vastgelegd zijn dat op de locatie waar de werkzaamheden zullen plaatsvinden, de werkzaamheden overeenkomstig het werkplan veilig kunnen worden verricht.
- Uiterlijk twee dagen voor aanvang van de werkzaamheden wordt door de werkgever aan de toezichthouder -Inspectie SZW- gemeld via www.inspectieszw.nl/melden dat er werkzaamheden met een werkbak dan wel een werkplatform zullen worden verricht;
- In de melding aan de toezichthouder is beknopt beschreven;
 - a. de locatie waar de werkzaamheden worden verricht;
 - b. het aantal betrokken personen en;
 - c. de datum en het tijdstip waarop de werkzaamheden aanvangen, alsmede de duur ervan.

In de praktijk is het mogelijk dat bepaalde werkzaamheden, op verschillende locaties, waarbij de omgevingsfactoren identiek zijn, zodanig vergelijkbaar zijn dat een werkplan dat is opgesteld en beoordeeld door de gecertificeerde hogere veiligheidskundige voor al deze gelijke werkzaamheden toepasbaar is. Als dit werkplan in alle gevallen in overeenstemming is met de feitelijke situatie ter plaatse, aard en de inrichting van het bouwwerk waar de werkzaamheden zullen worden verricht en de gegeven omgevingsfactoren, voldoet dat ook aan de voorschriften in artikel 7.23d, derde lid.

In een hijswerktuig hangende werkbak / werkplatform

De technische eisen voor de werkbak en werkplatform zijn ondergebracht in hoofdstuk 7 van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

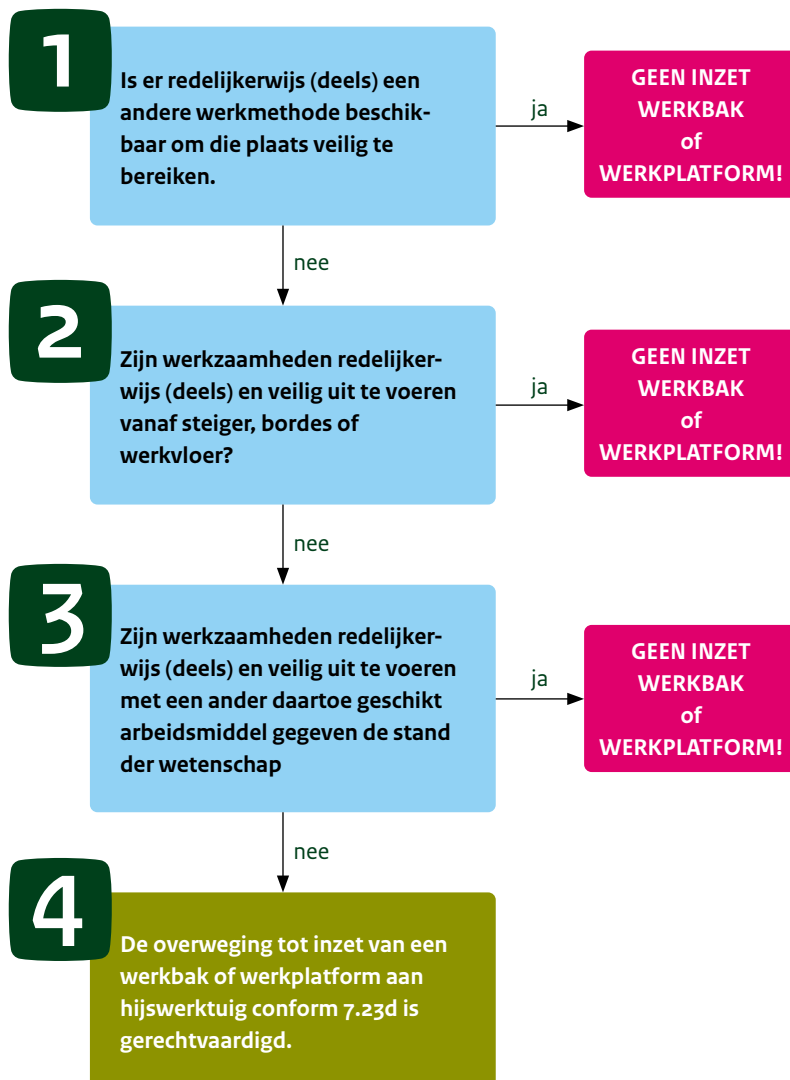
De inrichtings- en toepassingsvoorwaarden zijn omschreven in het gewijzigde Arbobesluit 7.23d. Met een hijswerktuig, dat uitsluitend is bestemd en ingericht voor verplaatsen van goederen, mogen geen personen worden verplaatst, ook niet tezamen met goederen.

Een uitzondering wordt gemaakt voor personen die arbeid verrichten vanuit een werkbak of werkplatform die is gekoppeld aan een hijswerktuig, indien vanuit de werkbak of het werkplatform werkzaamheden worden verricht op plaatsen die moeilijk bereikbaar zijn en waarbij geen andere meer geëigende arbeidsmiddelen of werkmethoden beschikbaar zijn om die plaatsen veilig te bereiken.

Om de werkgever te ondersteunen in de bepaling of de inzet van een werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is, is er een flowschema's ontwikkeld. Hoofdstuk 4 behandelt het flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is.

4. Flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is

(zie ook de toelichting bij 4.1)

*Elke keuze die niet leidt tot de inzet van de meest geëigende werkmethode of het meest geëigende arbeidsmiddel voor het werken op hoogte, zal duidelijk onderbouwd moeten worden vastgelegd, zodat de gecertificeerde hogere veiligheidskundige met behulp van deze onderbouwingen een goede inschatting van de situatie kan maken. Bij dit flowschema behoort de 'toelichting flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak gerechtvaardigd is'.

4.1 Toelichting flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is

1

Is er redelijkerwijs (deels) een werkmethode om die plaats veilig te bereiken om de werkzaamheden veilig uit te voeren?

Bij de keuze van de toe te passen werkmethode en daarbij in te zetten arbeidsmiddelen die de werkgever ter beschikking stelt, wordt rekening gehouden met de uit de risico-inventarisatie en -evaluatie, als bedoeld in artikel 5 van de Arbeidsomstandighedenwet:

- gebleken specifieke kenmerken van de arbeid;
- met de omstandigheden waaronder deze worden verricht;
- kenmerken van de arbeidsplaats;
- met de op de arbeidsplaats al bestaande gevaren;
- en met de gevaren die daaraan zouden kunnen worden toegevoegd door de toepassing van de desbetreffende arbeidsmiddelen.

Zie artikel 3 van de Arbeidsomstandighedenwet en artikel 7.3 eerste lid van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

In voorkomende gevallen kan uit de risico-inventarisatie en -evaluatie blijken dat de oorspronkelijk beoogde werkmethode risico's met zich mee brengt. Wanneer er een andere werkmethode mogelijk is waarbij de risico's lager zijn, dient de werkmethode met de laagste risico's te worden toegepast.

2

Zijn werkzaamheden redelijkerwijs (deels) uit te voeren vanaf steiger, bordes of werkvloer?

Ook wanneer er arbeid verricht dient te worden op hoogte, zal er volgens de arbeidshygiëne strategie gewerkt moeten worden. Volgens deze strategie hebben collectieve maatregelen voorrang ten opzichte van persoonlijke veiligheidsmaatregelen. Als eerste dient te worden afgewogen wat het meest geëigende arbeidsmiddel is, dat kan worden ingezet. Onder de meest geëigende arbeidsmiddelen vallen onder andere een steiger, bordes of werkvloer. Artikel 3.16 van het Arbeidsomstandighedenbesluit voorziet in de maatregelen die genomen dienen te worden met betrekking tot het voorkomen van valgevaar. Daarbij behoort ook de overweging of de werkzaamheden eventueel (geheel of gedeeltelijk) van binnenuit kunnen worden verricht.

3

Zijn werkzaamheden redelijkerwijs (deels) en veilig uit te voeren met een ander daartoe geschikt arbeidsmiddel gegeven de stand der wetenschap?

Arbeidsmiddelen om werkzaamheden op hoogte te verrichten zijn er in veel verschillende bouwvormen. Een hoogwerker is daar een van. In de voorbereidingsfase van het project zal nagegaan dienen te worden welke (innovatief) arbeidsmiddel het beste geschikt is voor de beoogde werkzaamheden. Vooral de benodigde manoeuvreerruimte, opstelruimte en de te bereiken vlucht zijn belangrijke zaken om in het oog te houden.

Mogelijkerwijs zijn de werkzaamheden niet volledig uit te voeren met één soort arbeidsmiddel. In dat geval zal er bepaald moeten worden welk deel van de werkzaamheden uitgevoerd kan worden met een bepaald type arbeidsmiddel, en voor welke werkzaamheden een ander type arbeidsmiddel of een aanvullend (innovatief) alternatief gezocht en toegepast moet worden.

Is er geen enkel ander innovatief meest geëigend arbeidsmiddel voorhanden?

De ontwikkeling van innovatieve arbeidsmiddelen staat niet stil. Fabrikanten zijn continu in de weer om aan de vraag naar nieuwe producten in de markt te voldoen. Ook in de branches waar personen arbeid verrichten op hoogte, worden er innovatieve producten ontwikkeld. Werkgevers zullen zich op de hoogte moeten houden van deze innovaties, teneinde een zo veilig mogelijke werkomgeving voor hun werknemers te creëren. Indien een geëigend arbeidsmiddel ontwikkeld en in de markt redelijkerwijs en in voldoende mate beschikbaar is, heeft de inzet van dit arbeidsmiddel voorrang.

4

De overweging tot inzet van een werkbak of werkplatform aan hijswerktuig conform 7.23d is gerechtvaardigd

Bij de overweging of de inzet van een werkbak of werkplatform aan een hijswerktuig gerechtvaardigd is, dient de opdrachtgever het volgende in acht te nemen.

De opdrachtgever is verplicht in de voorbereidingsfase zorg te dragen dat de betrokken werkgevers en zelfstandigen in staat zijn de verplichtingen die gelden voor arbeidsomstandigheden in de uitvoeringsfase na te komen. Dit houdt in dat het in alle redelijkheid mogelijk moet zijn om het ontwerp / project te realiseren en dat een aannemer dit kan doen zonder dat hij de wetgeving daarvoor moet overtreden. Het gaat hierbij om hun verplichtingen op grond van artikel 3, artikel 5 (1^e, 3^e en 4^e lid) en artikel 8 van de Arbeidsomstandighedenwet (zie www.overheid.nl).

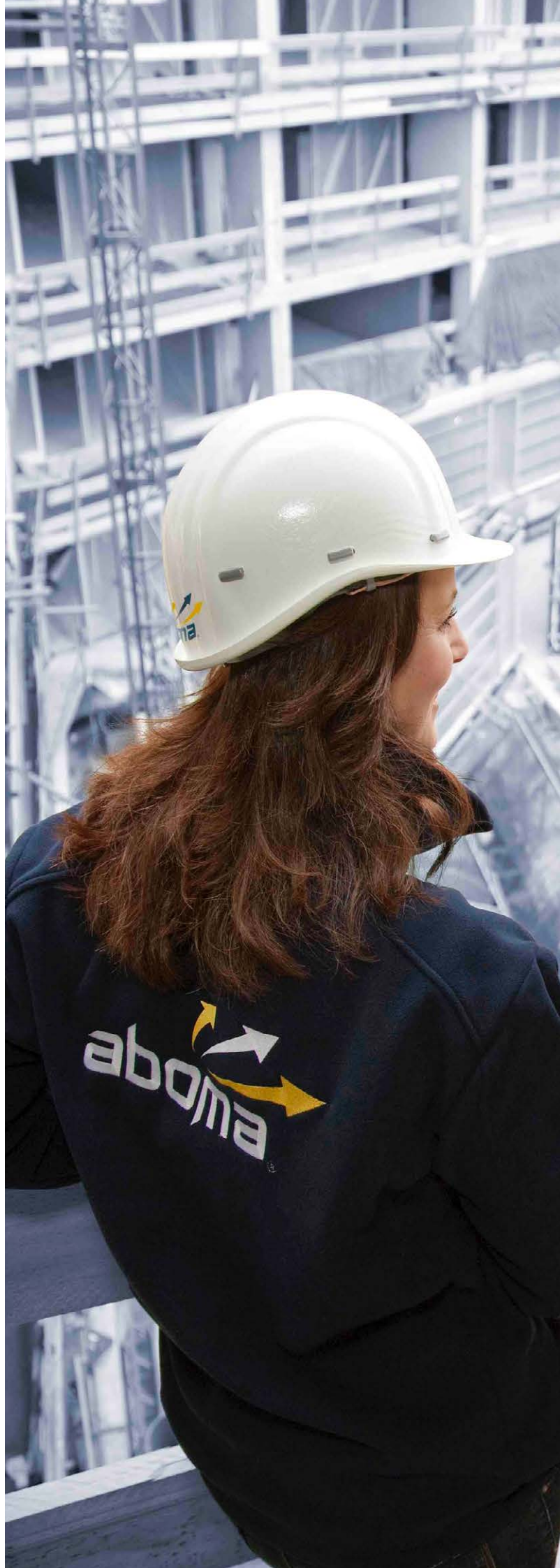
Om opdrachtgevers te helpen om deze verplichting te vervullen, is het schema “Flowschema ter bepaling of de inzet hijswerktuig met werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is” op pagina 9 een handig hulpmiddel.

In het vernieuwde artikel 7.23d van het Arbeidsomstandighedenbesluit wordt onder punt 3 aangegeven dat er voor aanvang van de werkzaamheden een schriftelijk werkplan dient te zijn, waarin door een gecertificeerde hogere veiligheidskundige is geoordeeld én vastgelegd dat, rekening houdend met de aard en de inrichting van het bouwwerk waar de werkzaamheden zullen worden verricht en de gegeven omgevingsfactoren, geen andere veilige werkwijze mogelijk is. In het werkplan is door die gecertificeerde hogere veiligheidskundige geoordeeld en vastgelegd dat op de locatie waar de werkzaamheden zullen plaatsvinden, de werkzaamheden overeenkomstig het werkplan veilig kunnen worden verricht.

Wanneer, gebruikmakend van het flowschema, van elke stap een zorgvuldige onderbouwing wordt vastgelegd, welke waar mogelijk aansluit op de risico-inventarisatie en -evaluatie, levert dit de basis van het werkplan.

Na het opstellen van het werkplan dient u uiterlijk twee dagen voor aanvang van de werkzaamheden te melden aan de Inspectie SZW via www.inspectieszw.nl/melden dat er werkzaamheden met een werkbak dan wel met een werkplatform zullen worden verricht.

Deze toelichting behoort bij ‘Flowschema ter bepaling of de inzet van een hijswerktuig met werkbak of werkplatform gerechtvaardigd is’.

Dit is een uitgave van:
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

© Rijksoverheid | juni 2020